

Satu Helkama

07.01.2019

Satu Helkama bytte sin vita läkarrock mot entreprenörskap 13 år sedan. Hon är en företagsledare vars utmaning är att respektera den 113 år gamla traditionen och samtidigt föra familjeföretaget framåt.

Traditionsbärare och framtidsplanerare

När man kommer till Helkamas fabrik i Hangö är det svårt att förstå, att det man anlant till är Finlands största cykelfabrik. Fabriken har funnits på samma ställe sedan 1962, och utåt sett är fabriken rätt så anspråkslös. Man möts dock av mängder av cyklar och ett varmt mottagande när man stiger in. Det första blicken fästs vid är en ståtlig rad med cyklar, innehållande både en glittrig och en guldig Jopo. Toalettdörrarna pryds av dam- och herrcyklar. Det är tydligt att man befinner sig på en cykelfabrik – och på andra sidan kontorets fönster kan man också skymta fabrikshallen.

– Min farfars far, Helkamas grundare Heikki J. Helkama, sade en gång i tiden att vår uppgift är att tillverka något nytt, rejält och hållbart, som människorna behöver. Vi håller fortfarande fast vid den tanken, berättar Satu Helkama.

Helkama har tillverkat cyklar sedan företaget grundades, nu redan i 113 år. Satu Helkama är den fjärde generationens Helkama och vd för Helkama Emotor. Heltidsentreprenör blev hon efter att hennes far Jukka Helkama

pensionerades år 2005, året då Helkama firade sitt 100-årsjubileum.

Vägen till familjeföretagets ledning verkar spikrak. För Satu Helkama var det dock ingen förutbestämd väg utan ett beslut som växte fram under flera års tid.

Hittar vi en efterträdare till pappa?

Varken Satu Helkama eller hennes systrar Outi och Saara uppfostrades till att leda familjeföretaget.

Även om pappa var företagsledare i tredje generationen fick alla barnen fokusera på sina egna intressen.

- Inte pratade vi hemma mer om jobb än i någon annan familj. Pappa arbetade och vid middagsbordet pratade vi om helt vanliga saker. Visst var det roligt att ha en cykel eller moped med sitt eget namn, men inte syntes familjeföretaget för oss barn på något särskilt sätt.

Således följde alla systrar sina egna passioner. För Satu Helkama var det läkarkarriären. Efter examen från Tyskland påbörjade hon sin specialisering på förlossningsvård och kvinnosjukdomar vid Kvinnokliniken på HUS. Redan under slutskedet av Satus studier informerade pappa Jukka Helkama om sina planer att pensionera sig när företaget fyller hundra år.

Ingen av systrarna hade planerat för en karriär som företagsledare, och man började verkställa generationsskiftet i två omgångar. Under den första omgången fick alla systrar en liten andel av ägarskapet och de fick bekanta sig med Helkamas verksamhet via styrelsearbete. Planen var, att ifall någon av dem skulle bli biten av företagsverksamheten under introduktionsstadiet skulle man föra över mer av ägarskapet till systemen i fråga. Det fanns ännu gott om tid till Jukkas pensionering, över 5 år.

- Pappas önskan var hela tiden, att om någon skulle bli intresserad av detta så skulle hon få beslutsmyndighet, i stället för att dela ägarskapet jämnt. På så sätt skulle man undvika eventuella dödlägen i framtiden.

Under tiden systrarna lärde känna Helkamas verksamhet väcktes sedan Satus intresse. Under Jukkas sista år på Helkama lämnade

Satu sitt jobb vid Kvinnokliniken för att lära sig jobbet vid sidan av sin pappa. Satu ville ta reda på om Helkama verkligen behövde en familjemedlem för att ge ägarskapet ett ansikte såväl inåt mot verksamheten som utåt. Under året fick hon det bekräftat.

- Jag tänkte att i ett företag av den här storleken är det viktigt att ha någon inifrån som följer verksamheten, så att ägarskapet inte enbart baseras på rapporter och siffror. Om man vill vara ägare måste man känna till och ha kunskap om sitt eget företag, annars kan det vara besvärligt att agera ansvarsfullt när man fattar stora beslut.

Från läkare till företagsledare

Nu har Satu Helkama varit företagare i 13 år och vd för Helkama Emotor i 8 år, och valet mellan de två väldigt olika vägarna känns redan avlagt. Läkarkarriären har hon inte saknat, även om det alltid kommer att finnas en slags läkaridentitet bakom entreprenörskapet. Beslutet att ta över familjeföretaget kändes slutligen väldigt naturligt, även om det var ett väldigt stort beslut.

- Tar man ett beslut så ska man hålla fast vid det och följa det, det har alltid varit min åsikt. Helkama upplever, att bakgrunden som läkare har gett henne fördelar även som företagsledare. I båda yrken fattar man stora beslut och har mycket ansvar. Man måste på sätt och vis ta hand om människor även som chef, eftersom personalfrågorna är en stor del av ledarskapet.

- Jag får ofta frågor om mitt val mellan läkare och företagsledare, och jag tycker att det är intressant. Många företagare har ju något helt annat än handelshögskolan i bagaget, och jag råkar vara läkare till bakgrunden, skrattar Helkama och fortsätter:

- Det har definitivt varit det rätta beslutet.

Om familjeföretaget inte funnits skulle jag säkert ännu vara läkare, men nu hade jag ett tydligt skäl till karriärbytet.

Familjeföretagets företagsfamilj

Helkamas företagsfamilj består av flera

separata företagsgrupper. Fram till 1986 var alla bolag under ett och samma ägarskap, tills de delades i tre separata delar mellan tre bröder. Helkama-Auto och Helkama-Kiinteistö förblev gemensamma bolag.

I och med generationsskiftet blev Satu Helkama huvudägare i Helkama Emotor, som ägs av hennes släktgren. Systrarna Outi och Saara har dessutom delägarskap i företaget, och även pappa Jukka har kvar en liten ägarandel.

Helkama Emotor består av sex olika bolag: Förutom moderbolaget Helkama Bica som tillverkar kablar samt dess dotterbolag Helkama Bica Shanghai även Helkama Velox som tillverkar och importerar cyklar. Det tredje dotterbolaget är Suomen Polkupyörätukku som importerar cyklar och säljer dem i sina Baiks-butikskedjor. Därtill är även Ferris Wheel Oy en del av bolaget.

- Allt som allt är jag delaktig i verksamheten av Helkamas sju bolag, huvudsakligen via styrelsearbete. I och med att jag är vd för Emotor är jag till viss del även med i den dagliga verksamheten, men vi har utomstående vd:ar i affärsverksamheterna som har hand om det ordinarie operativa ledarskapet, beskriver Satu Helkama.

Helkama har verksamhet såväl i Hangö, Esbo som S:t Karins, så Satu rör sig mycket mellan dessa städer. Hon har också bosatt sig med familjen strategiskt mellan dessa knutpunkter, i Lojo.

- Arbetet är mobilt och arbetsdagarna är väldigt omväxlande, så det är viktigt att jag lätt kan ta mig till alla våra verksamhetsställen. Det blir många körkilometer, men till min glädje kan jag köra dessa sträckor med en Skoda Octavia G-Tec, som använder förnybar energi i form av biogas.

Elcyklarna erövrar marknaderna

När man stiger ut från kontorets varma atmosfär till

fabriken, fångas blicken allra först av lådor som sträcker sig nästan så långt som ögat kan nå. På sidorna av lådorna ser man Helkamas text och cykelmodellernas namn, som Aino, Ainotar eller Saana.

En bit längre bort syns en rad splitternya, glänsande Jopo-cyklar.

- Det här är nästa års cykelmodeller som ska skickas på studiofotografering, berättar Satu Helkama.

Bakom Jopo-cyklarna syns den stora sandblästringsverkstaden, och intill den närmar sig de pulvermålade ramarna av Ainotar-cyklarna långsamt ugnen. Bredvid ugnen står ställningar med mängdvis av ramar av olika cykelmodeller. Bakom ställningarna ligger monteringslinjen, där man monterar ihop cyklarna. Synen är imponerande.

Just nu finns det ovanligt mycket varor i fabriken, eftersom man som bäst håller på att bygga ett nytt hyllsystem för flyttpallar i lagerhallarna, och därför är de ordinarie lagerutrymmen ur bruk för tillfället.

Allt som allt sysselsätter cykelfabriken i Hangö cirka 50 personer. Årligen tillverkas där cirka 20 000 - 25 000 cyklar. Styckeantalet har minskat i takt med att tillverkningen av elcyklar ökat. Deras tillverkning är mer arbetsdrygt och därför är antalet producerade cyklar mindre. Samtidigt ökar dock omsättningen.

- Antalet elcyklar ökar och det är en tydligt växande trend inom cykelindustrin. Den senaste större trenden var kanske terrängcyklarna på 90-talet.

Hemma hos Satu Helkama hittas även en elcykel. Hon har också varit en entusiastisk förespråkare av elcyklar redan innan de slog igenom i Finland. Hon försöker se till att cykla så mycket som möjligt med sin elcykel och samtidigt sprida dess glädjebudskap.

- Jag borde cykla med den ännu mer. Det

vi vill framföra är att elcyklarna uttryckligen ökar möjligheten till motion och rörelseglädje. Vi försöker också få så många människor som möjligt att testa elcyklar, det är ju först då man förstår hur det är att cykla med dem.

I Finland är elcykelboomen tydligt efter resten av Europa och även ett par år efter Sverige. Här har intresset börjat synas sedan förra sommaren.

Kännedomen om elcyklandet fördelar har ökat i takt med att de blivit allt populärare, men fortfarande går diskussionerna kring dem i skeptisk anda: är elcykling en bluff?

- Att bryta vanor är en av de största utmaningarna med elcykling. Den andra utmaningen är det väldigt breda spektrumet av kvalitet. I en sämre elcykel är batteriets kapacitet betydligt svagare, och därmed blir även körupplevelsen ofta sämre.

Många företagare har ju något helt annat än handelshögskolan i bagaget, och jag råkar vara läkare till bakgrunden.

Satu Helkama

Från radioapparater till kablar

Alldeles bakom hörnet till cykelfabriken ligger Helkamas andra fabrik i Hangö, kabelfabriken. Där är atmosfären helt annorlunda.

Långa rader av olivfärgade kablar går runt hela fabriken och där finns tiotals enorma kabelspolar. Förutom den här fabriken har Helkama ytterligare en kabelfabrik i Finland, i S:t Karins. Helkama Bica har även ett dotterbolag i Kina och således en fabrik i Shanghai.

Kabelproduktionen har inte varit en del av Helkamas verksamhet sedan företaget grundades, utan har sitt ursprung i Helkamas radiotillverkning. Under årens lopp har företaget nämligen tillverkat både det ena och det andra; från kontorsmöbler och mopeder till tv- och radioapparater och kylmöbler. Kabelfabrikens kontorskorridorer pryds också av mörkbruna fanerpaneler som användes tidigare till tv- och radioapparater.

På kabelsidan är Helkama med speciellt i byggandet av kryssningsfartyg. De levererar kabel till stora företag verksamma på varvet i Åbo, men även till Italien och Tyskland. Allt som allt levererar Helkama kabel till 60 länder: närapå till alla länder där fartyg tillverkas och säljs.

- I Europa byggs nu mer kryssningsfartyg än på länge. Dessutom är Kina på väg in i branschen och vi har ett finger med i spelet även där. På kabelsidan har vi alldeles enorma samarbetspartner och samarbetet med dem är väldigt annorlunda än i cykelbranschen, berättar Satu Helkama.

Även om verksamheten i de olika branscherna skiljer sig väldigt mycket från varandra, når ändå Helkamas värderingar hela vägen till dotterbolagen. Bolagets fem värderingar är: engagemang, framgång och uppmuntran, enkelhet och flit, ett sunt och fungerande företag samt för kunden, för samhällets bästa.

- Värderingarna är grundläggande frågor om hurdan vår verksamhet är. Pappa har skapat dem en gång i tiden och vi har kortat ner dem till dessa ord, men det är alltid trevligt att berätta vad som ligger bakom dem.

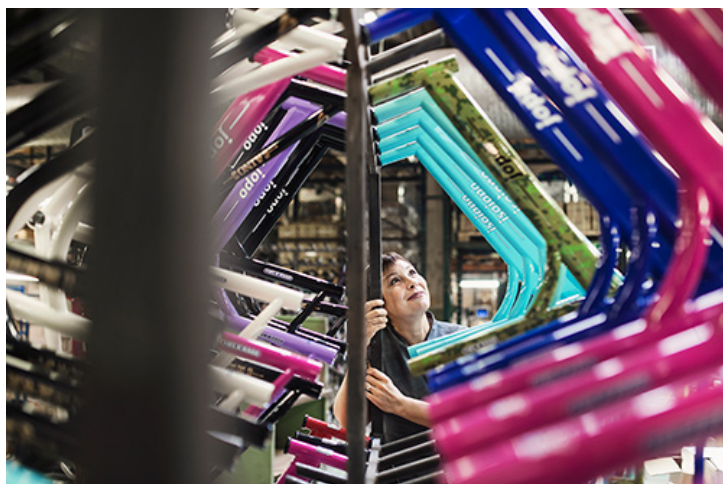
Jukkas arv syns, förutom i Helkama, även i Satus eget liv. Via sin pappa och Helkama har hon nämligen stiftat bekantskap med en av sina nuvarande banker, Ålandsbanken.

- Pappa upptäckte Ålandsbanken en gång i tiden när banken expanderade från Åland till fastlandet, och banken kom då med i företaget. Så valde jag slutligen den också till en av mina egna banker.

Det som Satu speciellt tycker om med Ålandsbanken är den personliga servicen. Hon har en egen kontaktperson som hon

känner och vice versa. Dessutom tycker hon att bankens åländska bakgrund har något fascinerande i sig.

- Jag tycker att det är kul att vara med en sådan här mindre utmanare som går stadigt bredvid jättarna och sticker ut som en annorlunda bank. Det är en sympatisk bank, vars service är okomplicerat och väldigt bra.

Konsten i ägarskap är att förstå vilka saker man kan vara med och påverka och på vilket sätt.

Satu Helkama

Kursen alltid framåt

Även om Helkama under sin historia gjort allt möjligt, är ändå cyklarna det som finländarna känner igen Helkama på. Det är få som vet exempelvis att Helkama är den långvarigaste importören av Škoda i hela världen:

bolaget har importerat bilmärket till Finland sedan 1947. Det är inte heller många som vet att inuti Viking Lines färjor står det Helkama med en meters mellanrum - nämligen på de kablar man använder i båtbyggandet.

- Vi är med i många olika former av rörelse och följer noga hur digitaliseringen förändrar rörelse, och vi strävar efter att hänga med i det hela. Just nu är speciellt elcyklarna i ropet, men man kan aldrig veta på vilket sätt och hur snabbt trenderna inom rörelse förändras, funderar Satu Helkama.

För tillfället ser Helkamas framtid ljus ut. Det blåser även nya vindar: bolaget har under ett par år samarbetat med Adwatec som tillverkar

vattenkylningssystem för effektelektronik, och från årsskiftet blev det även ett intressebolag.

- Ägarens uppgift är att hela tiden fundera framåt. Man får aldrig nöja sig med status quo, eftersom man i så fall stannar upp och backar i stället. En fungerande ledning utvecklar den nuvarande affärsverksamheten, men vi ägare har som uppgift att tänka ytterligare framåt.

44-åriga Satu har lärt sig mycket av entreprenörskap och ägarskap. De största lärdomarna anser hon vara uthållighet och att lära sig att leva med konflikten mellan frihet och ansvar. En företagare kan i mångt och mycket själv välja vad hen gör eller låter bli att göra, men samtidigt finns det enorma ansvaret för företagets existens och människorna som jobbar i det. I ett familjeföretag handlar det också mycket om balansen mellan att förvara det nuvarande och att utveckla det.

- Konsten i ägarskap är att förstå vilka saker man kan vara med och påverka och på vilket sätt. Bolagens vd:ar sköter om den dagliga verksamheten och min uppgift som ägare är att ta hand om helheten, och förstås att skapa bra anda och tro på företagets framtid.

Satu Helkama är speciellt nöjd med en slags hemtrevnad som finns både inom och mellan bolagen. Många av de anställda har jobbat länge i huset. Att se de egna cyklarna på gatorna får också ägaren att le, speciellt då hon känner till det bakomliggande designarbetet och teamen som tillverkat cyklarna.

- Och visst kan man väl vara stolt över att vi lyckats stå stadigt på benen i 113 år, och att vi fortsättningsvis skapar något nytt, rejält och hållbart som människorna behöver, precis som från första början. Man kan dock inte ta sig framåt med hjälp av historia, så det vi behöver göra är att fortsätta med vårt arbete och se hur långt vi kan ta oss.

Artikel från Ålandsbanking nr 2/2018 (publicerad 07.01.2019)
Text: Lotta Lybäck / Foto: Jetro Stavén